

Politički kontekst

U sklopu BPfA-e utvrđuju se institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova kao nacionalna infrastruktura za poboljšanje položaja žena, te se na njih gleda kao na središnju jedinicu za koordinaciju u okviru vlade. Institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova u okviru EU-a odnose se na postojeća vladina tijela s mandatom koji nadilazi poboljšanje položaja žena i proteže se na ravnopravnost spolova i osviještenost o toj dimenziji u svim političkim područjima.

Zaključci Vijeća Europske unije (2006. i 2013.):

- Težiti stvaranju i jačanju nacionalnih struktura i ostalih vladinih tijela kako bi se rodna perspektiva uključila u zakonodavstvo/javne politike i kako bi se dobili podaci razvrstani prema spolu (2006.).
- Potvrditi potrebu za pružanjem potpore institucionalnim mehanizmima koji zahtijevaju dvostruki pristup u okviru kojeg se kombinira rodno osviještena politika i pozitivno djelovanje (2013.).
- Zahtijevati nacionalne strategije, akcijske planove, alate i metode rodno osviještene politike i potpunu uporabu usporedivih statističkih podataka vezanih za rod (2013.).

U okviru Direktive 2002/73/EZ o jednakom postupanju prema muškarcima i ženama pri zapošljavanju

- zahtijeva se od država članica da osiguraju potrebne mjere za tijelo (tijela) odgovorna za promicanje, analizu, nadzor i potporu jednakom postupanju prema svim osobama bez diskriminacije na osnovi spola.

U okviru Komunikacije Europske komisije o rodno osviještenoj politici (1996.)

- utvrđuje se načelo „rodno osviještene politike“ kao sustavan opis razlika između stanja, situacija i potreba žena i muškaraca u sklopu svih politika i mjera Europske unije.

U Uredbi (EZ) br. 1081/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o Europskom socijalnom fondu i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1784/1999

navodi se da su rodno osviještena politika i posebne mjere u pogledu žena na tržištu rada jedan od prioriteta za financiranje te da države članice moraju uključiti opis načina na koji će ravnopravnost spolova integrirati u ciklus izrade programa.

U okviru Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 od 11. srpnja 2006.

- utvrđuju se opće odredbe o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu i stavlja se izvan snage Uredba (EZ) br. 1260/1999.;
- utvrđuju se opće odredbe za Europski fond za regionalni razvoj i navodi se da će države članice i Komisija osigurati promicanje ravnopravnosti muškaraca i žena te uključivanje rodne perspektive tijekom različitih faza provedbe fondova.

Strateški ciljevi BPfA-e i pokazatelji EU-a

- H.1.** Izraditi ili ojačati nacionalne mehanizme i ostala vladina tijela.
- H.2.** Uključiti rodnu perspektivu u zakonodavstvo, javne politike, programe i projekte.
- H.3.** Proizvesti i širiti podatke i informacije razvrstane prema spolu radi planiranja i ocjenjivanja.

Tijekom 2006. godine finsko predsjedništvo Vijeća EU-a pregledalo je status institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova i razvilo tri pokazatelja kojima se nadzire razina vladine odgovornosti u promicanju ravnopravnosti spolova, stanje u ljudskim resursima vladinih i ostalih tijela za ravnopravnost spolova, te se mjeri opseg u kojem se rodno osviještena politika primjenjuje u državama članicama. Tijekom 2013. godine, za vrijeme litavskog predsjedništva, ovo područje je ponovno razmotreno i razvijen je pokazatelj uporabe statističkih podataka razvrstanih prema spolu kao alat rodno osviještene politike.

U bazi podataka „Žene i muškarci u EU-u – činjenice i brojke“ koju je razvio Europski institut za ravnopravnost spolova nalaze se najnoviji podaci i informacije o ovim indikatorima koji su dostupni na adresi <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Zaključci na temelju podataka prikupljenih diljem EU-a

Sve veća pravna i institucionalna predanost rodno osviještenoj politici

Gotovo polovica (47 %) svih država članica imaju uspostavljen pravni okvir o provedbi rodno osviještene politike (u usporedbi s 36 % tijekom 2006. godine). Trenutačno su vladine strukture za provedbu rodno osviještene politike prisutne u većini država članica. Rodni proračun postoji kao pravna obveza u osam država članica. Međutim, rodni proračun i procjena utjecaja mjera/politika s obzirom na spol/rod nisu obvezni u većini država članica i stoga se rijetko koriste.

Za provedbu rodno osviještene politike potrebno je sljedeće: politička predanost, struktura vladinih tijela i službenici/e odgovorni/e za provedbu rodno osviještene politike, savjetovanje sa stručnjacima/kinjama za rodna pitanja u okviru vlade i civilnog društva, znanje (obuka i podizanje svijesti) o tome kako provesti rodno osviještenu politiku te korištenje metoda i alata. Nakon procjene učinkovitosti u skladu s modelom koji je predložilo litavsko predsjedništvo, države članice koje su se nalazile na vrhu ljestvice bile su Finska i Francuska (14 bodova), Španjolska i Švedska (13,5 bodova) te Austrija (13 bodova). Države članice koje su se nalazile na dnu ljestvice bile

su Irska (2 boda), Slovačka (3,5 bodova), Latvija (4 boda) i Grčka (4,5 bodova). Rezultat svih ostalih država članica nalazio se u srednjem rasponu (5 – 10 bodova).

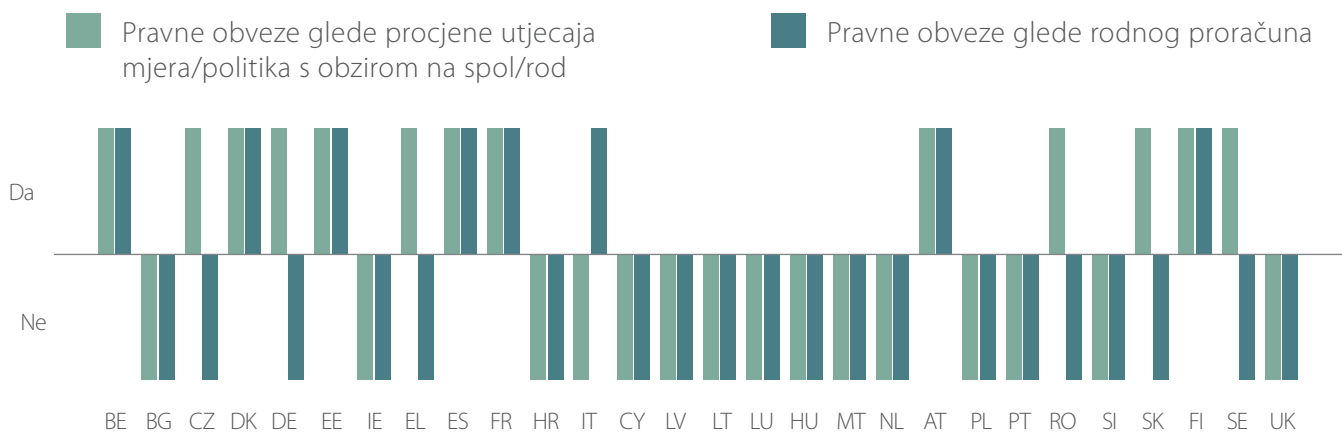
Veći broj država članica EU-a pokazuje visoke razine učinkovitosti u promicanju ravnopravnosti spolova

Slijedeći niz kriterija za procjenu učinkovitosti, država članica dobiva 10 bodova ako je najveća odgovornost za promicanje ravnopravnosti spolova povjerena ministru/ici u vladi; ako u ministarstvu na najvećoj razini postoji stalno vladino tijelo odgovorno za ravnopravnost spolova; ako to tijelo ima glavne funkcije 1) oblikovanja vladine politike, 2) razmatranja zakonodavstva i izrade nacrtu zakona, 3) promicanja provedbe vladinih odluka i 4) koordinacije i/ili razvoja rodno osviještene politike; te ako država članica ima uspostavljen akcijski plan za promicanje ravnopravnosti spolova i sustav za redovito izvješćivanje zakonodavnim tijelima. Općenito se učinkovitost određenih država članica od 2006. godine poboljšala. Tijekom 2013. godine osam država članica EU-a ostvarilo je najveći rezultat za razliku od triju država članica tijekom 2006. godine. Među ostalim državama članicama deset ih je poboljšalo, pet nije promijenilo, a dvije su ostvarile niže rezultate nego tijekom 2006. godine.

Pravni zahtjev izrade statističkih podataka razvrstanih prema spolu postoji u gotovo svim državama članicama

Rezultat kojim se kvantitativno mjeri izrada i širenje statističkih podataka razvrstanih prema spolu pružen je na skali od jedan do šest bodova, a njime se mjeri učinkovitost u odnosu na tri kriterija: predanost vlade izradi statističkih podataka razvrstanih prema spolu, predanost

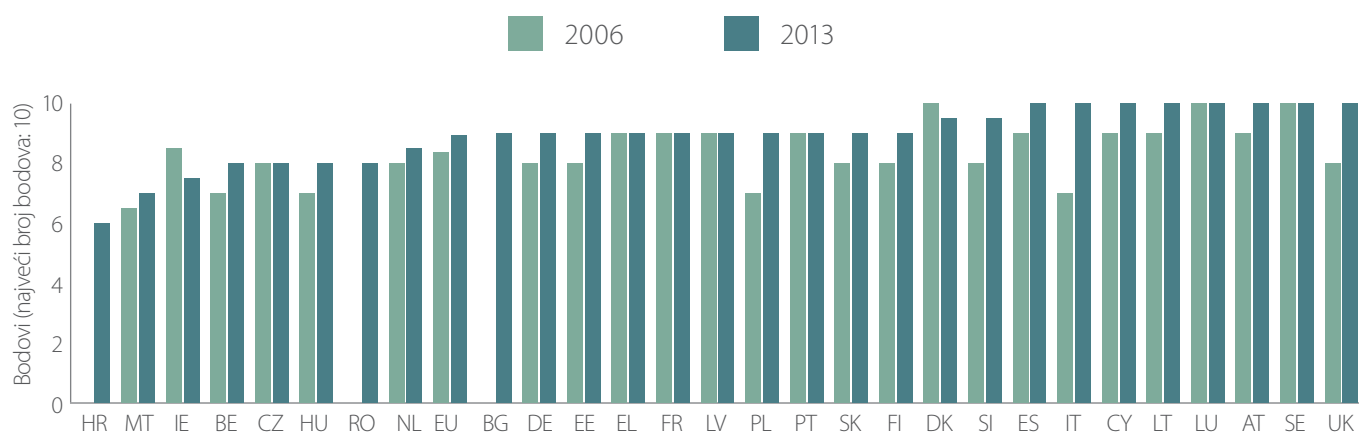
PRAVNE OBVEZE U POGLEDU UPORABE METODA RODNO OSVIJEŠTENE POLITIKE PREMA DRŽAVAMA ČLANICAMA, 2013.

Izvor: EIGE, Učinkovitost institucionalnih mehanizama za poboljšanje ravnopravnosti spolova, 2014.

RAZVOJ U POGLEDU VLADINE ODGOVORNOSTI ZA PROMICANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA PREMA DRŽAVAMA ČLANICAMA, 2006. I 2013.

Izvor: EIGE, Učinkovitost institucionalnih mehanizama za poboljšanje ravnopravnosti spolova, 2014.

vlade promicanju tih statističkih podataka, te metodama koje se koriste za promociju rodne statistike. Četiri države članice ostvarile su najveći broj bodova (6). Samo tri države članice EU-a nemaju pravnu obvezu izrade statističkih podataka razvrstanih prema spolu, a sedam država nema obvezu učiniti te podatke javno dostupnim.

Neovisno tijelo za promicanje jednakog postupanja prema ženama i muškarcima postoji u pet država članica EU-a

Većina država članica rješavala je pitanje diskriminacije na osnovi spola i pitanje jednakih mogućnosti žena i muškaraca zajedno s nekoliko ostalih osnova

za diskriminaciju u okviru neovisnog tijela čija je svrha bilo rješavanje i borba protiv diskriminacije. Tijekom 2013. godine manji je broj država članica imao uspostavljeno specijalizirano tijelo za borbu protiv diskriminacije koje isključivo radi na promicanju jednakog postupanja prema ženama i muškarcima u odnosu na 2006. godinu.

U gotovo svim državama članicama EU-a gospodarska je kriza pogodila javni sektor što je dovelo do znatnih smanjenja broja osoblja. Međutim, među državama članicama bio je prisutan različit učinak na ravnopravnost spolova, a sve lošiji položaj na EU-28 ljestvici nije bio vidljiv u svim državama članicama.

Korisne inicijative:

Osiguravanje rodno proračuna: Od 2013. godine od savezne države, saveznih provincija i općina u Austriji traženo je da u upravljanju proračunom osiguraju rodni proračun. U Belgiji 2010. godine Vijeće ministara usvojilo je okružnicu o rodnom proračunu i objavljen je priručnik o zakonodavnom i praktičnom kontekstu. Od 2010. godine francuska su ministarstva donijela transverzalne politike kako bi istaknula proračunske napore u pogledu ostvarivanja ravnopravnosti spolova.

Procjena utjecaja mjera/politika s obzirom na spol/rod: U Francuskoj, u 2012. godini, aspekti ravnopravnosti spolova su uključeni u *ex ante* procjenu utjecaja zakonodavnih dokumenata. Cilj je ocijeniti mogu li propisi nesrazmjerno stvoriti prednost za jedan spol na izravan ili neizravan način ili pogoršati postojeću situaciju. Od 2013. godine alat „rodno ispitivanje“ uspostavljen je kao specifičan alat za ravnopravnost spolova u *ex ante* analizi učinaka zakonodavstva i administrativnih pravila koju treba predati Vijeću ministara. U Austriji procjena utjecaja mjera/politika s obzirom na spol/rod usmjerena je na učinke koje projekti ministarstava mogu imati na ravnopravnost žena i muškaraca. Analizom je obuhvaćeno šest područja: plaće fizičkih ili pravnih osoba, zapošljavanje, prihodi i obrazovanje, neplaćen rad, javni prihodi, te postupci i tijela za donošenje odluka. Procjena utjecaja se također upotrebljava u analizi zakona i uključuje: analizu problema, ciljeve i mjere, pokazatelje i procjenu širokog spektra utjecaja.

POBOLJŠANJA I PREPREKE U PODRUČJU H: INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA POBOLJŠANJE POLOŽAJA ŽENA

POBOLJŠANJA

- Povećala se vladina odgovornost u promicanju ravnopravnosti spolova.
- Došlo je i do određenog rasta u neovisnim tijelima koja promiču ravnopravnost spolova.
- EIGE je uspostavljen kao institucionalni mehanizam na razini EU-a za poboljšanje ravnopravnosti spolova.
- Povećala se uporaba statističkih podataka razvrstanih prema spolu.

PREPREKE

- Na resurse dodijeljene za mehanizme za ravnopravnost spolova utjecala je gospodarska kriza.
- Rodno osviještena politika se ne primjenjuje u svim političkim područjima, a rodni proračun se rijetko koristi u državama članicama.
- Smanjio se broj vlada s ministrima/cama odgovornima za ravnopravnost spolova.
- Nedavni trendovi u združivanju tijela odgovornih za ravnopravnost koja se bave isključivo rodnom pitanjima s tijelima koja se bave različitim osnovama diskriminacije mogu predstavljati prijetnju vidljivosti i učinkovitosti ravnopravnosti spolova kao političkog područja.

Put prema naprijed za EU

- Pružiti potporu učinkovitosti institucionalnih mehanizama dodjeljivanjem odgovarajućih ljudskih i financijskih resursa kako bi se zadovoljila povećana potražnja i višestruki zadaci.
- Povećati kapacitet za primjenu glavnih alata rodno osviještene politike za izradu politika (npr. osiguravanje rodnog proračuna, procjena utjecaja mjera/politika s obzirom na spol/rod i izgradnja rodnih kapaciteta).
- Održati ravnopravnost spolova kao politički prioritet, osigurati da institucionalni mehanizmi odgovarajućom rodno osviještenom politikom pruže potporu ostalim političkim područjima i nadopuniti rad na rješavanju slučajeva diskriminacije na osnovi spola.
- Ojačati provedbu zakonodavstva vezanog za ravnopravnost spolova i europske pravne stečevine čime se omogućuje prijelaz s „de iure“ ravnopravnosti na ravnopravnost „de facto“ i pritom osigurati da se ravnopravnost spolova ne rješava samo iz pravne perspektive.

Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE)

Europski institut za ravnopravnost spolova je centar znanja o ravnopravnosti spolova Europske unije. EIGE pruža podršku kreatorima politika i svim relevantnim institucijama u njihovim nastojanjima da ravnopravnost između žena i muškaraca postane stvarnost za sve Europljane i šire tako što im pruža konkretnu stručnu podršku i uvid u usporedive i pouzdane podatke o rodnoj ravnopravnosti u Europi.

Više informacija dostupno je na <http://eige.europa.eu/>

Informacijski dokumentacijski centar (RDC) pri Europskom institutu za ravnopravnost spolova je inovativno i praktično oruđe razvijeno s ciljem pružanja pomoći u lociranju ključnih izvora o ravnopravnosti spolova, omogućavanja razmjene znanja među onima koje zanimaju politike za ravnopravnost spolova, i s ciljem kreiranja virtualnog prostora za razgovor i diskusiju.

Više informacija dostupno je na <http://eige.europa.eu/rdc>

Kontakt:

Europski institut za ravnopravnost spolova
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITVA
Tel. +370 5 215 7444, Tel. +370 5 215 7400

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3

doi:1 **MISSING**

MH-04-15-022-DE-N